

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРИБЕ-БІЛІМ
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

II КНИГА

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Куанышбаев Сеитбек Бекенович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

Жарлыгасов Женис Бахытбекович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

Скударева Галина Николаевна, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

Бережнова Елена Викторовна, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

Ибраева Айман Елемановна, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

Онищенко Елена Анатольевна, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

Демисенова Шнар Сапаровна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

Утегенова Бибикуль Мазановна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

Смаглий Татьяна Ивановна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1231 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1231 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5

УДК 37.02
ББК 74.00

ӘОЖ 37.0

ПЕДАГОГ ИМИДЖИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТТІҢ МАҢЫЗДЫ ПЕРСПЕКТИВАСЫ РЕТІНДЕ

Туребаева Клара Жаманбайқызы
пед.ғыл.докт., профессор
Сабиева Мадина Комекбайқызы
магистрант

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті
Ақтөбе қ., Қазақстан
madina.sabieva@bk.ru

Аңдатпа

Мақалада образ тұлға бейнесінің жалпылама қасиеттерінің тұтас көрінісі ретінде сипатталады. Мұғалім бейнесінің құрамдас бөліктері оның педагогикалық мәдениетін қалыптастыру контекстінде қарастырылады.

Түйінді сөздер: имидж, имиджология, педагогикалық имидж, перспектива, стереотип, имидж құрамдас бөліктері, кәсіби құзыреттіліктер.

Аннотация

В статье характеризуется имидж как целостное проявление обобщённых качеств образа личности. Рассмотрены компоненты имиджа учителя в контексте формирования его педагогической культуры.

Ключевые слова: имидж, имиджология, педагогический имидж, перспектива, стереотип, компоненты имиджа, профессиональные компетенции.

Abstract

In the article the image as an integral manifestation of generalized qualities of the personality look is characterized. Components of the teacher's look are considered in the context of the formation of pedagogical culture.

Key words: look; imageology, pedagogic image, perspective, stereotype, image components, professional components.

Әрбір адам өз өмірінде ішкі және сыртқы құрамдас бөліктерден құралған белгілі бір бейнені – өзі туралы ойды жасайды: сыртқы түрі, әдеттер, ым-ишара, мінез-құлық, коммуникативті белгілер, іс-әрекеттер және т.б. Қазіргі кезде тұлға бейнесінің жалпылама белгілерінің тұтас көрінісі образ ретінде сипатталады.

Имидж (ағылшын тілінен аударғанда image – “image”, “image”, “description”) – қоғамдық пікір негізінде қалыптасқан идеялар жиынтығы. «Образ» термині өткен ғасырдың 30-жылдарында қалыптасқан. 60-жылдардың өзінде Америкада жаңа ғылыми бағыт – имиджология қалыптасты, оның негізін салушы атақты экономист К.Боулдинг [1]. Бұрынғы Кеңес Одағында бұл сала саяси, дипломатиялық, әлеуметтік-мәдени және іскерлік ортада кеңінен қолданыла отырып, 70-жылдары дами бастады.

Имидж – жеке адам өз мәртебесіне сай болу керектігі туралы қоғам идеяларының жиынтығы. Мұғалім тұлғасы оқушы тұлғасының қалыптасуына ықпал ететіндіктен, оның тұлғасы неғұрлым жарқын, соны болса, соғұрлым ықпалы күштірек ұстаз бейнесі ерекше ұғым. Педагогикалық сөздікке сәйкес, мұғалім бейнесі – бұл мұғалім бейнесін оқушылардың, әріптестердің санасында, әлеуметтік ортада, бұқаралық санада қабылдаудың эмоционалды боялған стереотипі. Мұғалімнің бейнесін қалыптастыруда шынайы қасиеттер оған басқалар берген қасиеттермен тығыз байланысты.

Заманауи мұғалім тәрбиешінің (қамқоршылық, тәлімгерлік) және ұстазға тән қасиеттерінде үйлестіре білуі керек. Бұл, әрине, дараланып келе жатқан мұғалімнің кәсіби бейнесінен көрінеді. Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, біздің мақаламыздың мақсаты осы тақырып бойынша одан әрі ғылыми жұмыстардың негізгі бағыттарын көрсете отырып, қазіргі заманғы мұғалім бейнесін зерттеу мәселесінің өзектілігін негіздеу болып табылады.

Заманауи мұғалімнің бейнесін қалыптастыру барысында педагогикалық қабілеттердің (білім беру, дидактикалық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық, перцептивті, суггестивтік, зерттеушілік, ғылыми-танымдық қабілеттерін, эмоционалды тұрақтылығын, байқағыштығын, қабілеттерін) үйлесімді дамытуға көңіл бөлу қажет. педагогикалық оптимизм). Олардың даму деңгейі мұғалімнің имиджінің қалыптасуына айтарлықтай әсер етеді.

Педагогика, атап айтқанда кәсіптік педагогика үшін имиджді зерттеуде келесі аспектілер маңызды: осы процестің тиімділігін қамтамасыз ететін педагогикалық шарттарды анықтау; осы құбылысты зерттеу критерийлері мен деңгейлерін анықтау; сонымен қатар мұғалімдерге өздерінің кәсіби имиджін қалыптастыру және дамыту бойынша ұсыныстар беру.

Бейне дегеніміз – басқаларға белгілі бір әсер қалдыру, өзі туралы пікір қалыптастыру, біреуге мақсатты эмоционалды-психологиялық әсер ету, өзіне назар аудару үшін жасалған адамның бейнесі. «Имидж – бұл басқаларға қалдыратын жалпы әсер. Имидж өз ойыңды қалай ұсынатының, қоғамда өзінді қалай көрсететінің, не туралы сөйлесетінің немесе не істейтінің факторлардан қалыптасады», – деп жазады П.Берг. Ол бейне адамның бойындағы ішкі болмысқа берік негізделуі, оның көрінісі болуы керек екеніне сенімді [2].

Қазіргі заманғы мұғалімнің тұлғалық қалыптасу процесі, оның кәсіби дамуы, педагогикалық қызметтегі табысы көптеген әлеуметтік және мәдени факторларға, сондай-ақ оның жеке белсенді қызметіне байланысты. Жоғары оқу орнына түскен жас адамда отбасы, мектеп, тұрмыс жағдайы және т.б. Олар оның өзіне, әлемге, таңдаған мамандығына қатысты құндылықтары, сенімдері, мүдделері, ұстанымдары, мінез-құлық нормалары жүйесінде көрінеді.

Мұғалім имиджін құру ұзақ және күрделі процесс. Оның тиімділігі тұлға концепциясының қалыптастырудың алғышарттарына, ерекшеліктеріне және технологияларына және басқа да өзара тәуелді және өзара байланысты факторларға байланысты. Мұғалімнің имиджін қалыптастыруда қазіргі мұғалімнің өзіндік концепциясы ерекше маңызға ие.

Тұлғаның ішкі және сыртқы болмысының бірлігі, оның қалыптасу процесіндегі үйлесім бейне мазмұнына бағдар болып табылады.

Имидж жасау – адамның сыртқы және ішкі деректерінің жиынтығы. Бұл тұлғаның өзін-өзі анықтауы, өзін-өзі жүзеге асыруы және әлеуметтенуі кезінде біртұтас болып табылатын, белгілі бір құндылық белгілерімен ерекшеленетін және жеке тұлғаның ішкі және сыртқы белгілерінің жиынтығы ретінде қарым-қатынас процесінде көрінетін мақсатты түрде қалыптасқан бейне және белсенділік. Бейне мінез ерекшеліктері, психикалық ерекшеліктері, сыртқы деректері, киім-кешектері, мінез-құлықтары, сыртқы келбеті арқылы біртұтас болады.

Н.Н.Власова «имидж» және «стереотип» ұғымдарына сипаттама бергенде келесі айырмашылықтарды көрсетеді:

1. адамның әлеуметтік шындықты қабылдау барысында олар әртүрлі қызмет атқарады,
2. стереотип – құбылыстың тұрақты, шындалған көрінісі, ол өзгермейді, кескін икемді, адамға қосымша қасиеттер береді,
3. стереотип негізсіз болжамдарды қажет етпейді, ол көбінесе адамның төмен бейнесін жасайды [3].

Стереотиптен айырмашылығы, кескін неғұрлым жалпыланған ұғым, ол жеке қасиеттерге баса назар аудару – бейнені саналы түрде таңдау арқылы. Жеке тұлғаның бейнесін қалыптастыруда оның қоршаған ортамен қарым-қатынасы маңызды рөл атқарады. Бұдан шығатыны, образ адамда үнемі жетілуге деген қажеттілікті, үйлесімділікке ұмтылуды қалыптастырады. Сонымен бірге үйлесімділік психологиялық және психикалық сипаттамалар, мінез-құлық ерекшеліктері, сыртқы деректер арқылы көрінуі мүмкін. Бейне әлеуметтік ортада, осы қоғамның өмір сүруінің, әлеуметтік факторлардың ықпалының нәтижесінде дамиды [4].

Бейненің қалыптасуы ерте балалық шақта болған қасиеттерге негізделеді, болашақта образ жасауда адам өзінің даралығынан алшақтап кетпеуі үшін оларды ескеру қажет.

Сонымен, тұлғалық бейне – адамның мақсатты түрде қалыптасқан бейнесі, тұқым қуалаушылық белгілерінің, сыртқы және ішкі қасиеттерінің күрделі көрінісі. Ол жеке тұлғаның қажеттіліктерін, оның қабілеттерін, құндылық бағдарларын, өмірлік ұстанымдарын, сенімдерін қамтиды. Тұлғалық имидж табиғатпен және әлеуметтік ортамен үйлесімді әрекеттестіктің жоғары деңгейінің көрінісі ретінде жағымды да, қоршаған ортамен үйлесімсіз әрекеттесу мен тепе-теңдік деңгейі төмен болған жағдайда жағымсыз да болуы мүмкін.

Қазіргі уақытта мұғалімнің имидждік мәселелерін зерттейтін «педагогикалық имиджология» ұғымы кеңінен қолданылады.

Қазіргі мұғалімнің педагогикалық бейнесінің мәселелерін зерттеу нәтижесінде оның қалыптасуы адамның өз өмірінде атқаратын рөлдердің формальды жүйесіне негізделген деген қорытындыға келуге болады. Ол мінез-құлық ерекшеліктерімен, интеллектуалдық ерекшеліктерімен, сыртқы деректермен, киіну тәсілімен және т.б. Осыны ескере отырып, педагогикалық техника педагогикалық шеберліктің маңызды құрамдас бөлігі ғана емес, сонымен қатар мұғалім бейнесін қалыптастырудың негізі болып табылады.

Педагогикалық техникада өзінің әл-ауқатын реттей білу, мұғалімнің өзінің психофизикалық аппаратын, вербалды және вербалды емес қарым-қатынас құралдарын оқушыларға тәрбиелік әсер

ету үшін пайдалана білуі көрінеді. Шын мәнінде, осы дағдылардың арқасында мұғалім өзінің кәсіби бейнесін жасайды (тартымдылық, мәдениеттілік, жағымды мінез-құлық т.б.).

В.М.Шепель образ адамның әлемге өзінің «Менін» көрсететін бейне екенін көрсетеді: бұл басқа адамдар алдында өзін-өзі көрсетудің бірден-бір түрі [5].

Мұғалім бейнесі – бұл мұғалімнің студенттердің, олардың әріптестерінің, әлеуметтік ортаның санасындағы мәнерлі боялған стереотипі.

Педагог имиджінің әлеуметтік-психологиялық анықтамасы оның екі жақты – психологиялық және әлеуметтік сипатын есепке алуды көздейді. Белгілі бір әлеуметтік топ үшін субъектінің бейнесі бола отырып, бейне бір мезгілде субъектінің өзі үшін осы топтың бейнесі болып табылады, өйткені образды қалыптастыру субъектінің образ жасалған топтың ерекшеліктері туралы саналы немесе бейсаналық идеяларына сәйкес жүзеге асырылады.

Педагог бейнесі – оқушылардың, әріптестердің, ата-аналардың, оқу-тәрбие үдерісімен байланысты басқа адамдардың қоршаған ортамен үйлесімді қарым-қатынасын көрсету нәтижесінде эмоционалды бояу алған бейнені қабылдауы.

Қазіргі мұғалімнің имиджінің қалыптасуына әсер ететін факторларға мыналар жатады:

- біріншіден, өзі туралы қандай ақпарат беру керектігін мұғалімнің өзі ойлайды;
- екіншіден, имиджді жақсартуда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі зор;
- үшіншіден, оны қоршаған адамдар – достары, туыстары, әріптестері жасайды

Әр түрлі тарихи және мәдени кезеңдерде мұғалім бейнесі туралы түсініктер өзгерді, бірақ оған тән бірқатар қасиеттер өзгеріссіз қалды: балаларға деген сүйіспеншілік, шынайылық, мейірімділік, бейтараптық, қарым-қатынас мәдениеті, өз ісіне толық берілгендік, мейірімділік. Мұғалім бейнесі қоғамдық санада мұғалім бейнесіне қатысты қалыптасатын сипаттармен жалпыланады. Өз кезегінде қоғам мұғалімге белгілі талаптар қоя отырып, оның образының мазмұнына әсер етеді. Осыған байланысты А.А. Калюжин мұғалімнің бейнесін қалыптастыру барысында бар сапалар оған басқалар жатқызатын қасиеттермен органикалық түрде тоғысады деп жазады [6].

Педагогика ғылымында имиджді жіктеудің әртүрлі тәсілдері бар. Атап айтқанда, функционалды тәсіл бойынша мұндай кескін түрлері ажыратылады:

- жеке-мұғалімнің ішкі ерекшеліктері мен ерекше жеке ерекшеліктеріне байланысты имиджі;
- кәсіби-мұғалімнің имиджі, кәсіби қасиеттерімен анықталады;
- қалаған-мұғалім ұмтылатын кескін;
- айна-оның өзі туралы идеясына сәйкес келетін сурет;
- корпоративтік-мектептің, ЖОО-ның, факультеттің және т. б. имиджі.

Жеке имидж – мұғалімнің бейнесі, оның кәсіби қасиеттерінің ажырамас белгісі, ол өзара байланысты екі құрамдас бөліктен тұрады: өзегінен – білім, құндылықтар, ұстанымдар, дағдылар шоғырланған салыстырмалы тұрақты құрамдас бөліктер және сыртқы компонент. Сонымен бірге мұғалімнің имиджін қалыптастыру барысында бұрыннан бар жеке қасиеттерді басқалар қабылдайтын және оған жатқызатын қасиеттермен салыстырады. Мұғалім бейнесін қалыптастыру тұрғысынан алғанда, оның мұғалімнің өзін-өзі бағалауы, ой толғауы, педагогикалық мәдениетті меңгеруіне қарай саналы деңгейде қалыптасуы маңызды.

Педагог имиджінің құрамдас бөліктері: кәсіби құзыреттіліктер, психологиялық-педагогикалық және әдістемелік білімдер, тұлғалық-адамгершілік қасиеттер, құндылықтар жүйесі, туа біткен қабілеттер, икемді қарым-қатынас стильдерін меңгеру, педагогикалық талаптарға сәйкес мимика және пантомимикалық экспрессивтілік негіздерін меңгеру. жағдай мен міндет, сондай-ақ көзқарастар, сенімдер, әлеуметтік-перцептивті дағдылар. Сондай-ақ бейненің құрамдас бөліктеріне интуиция, педагогикалық жағдайларда бағдарлау, шешім қабылдау, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі бақылау, дайындық, ынтымақтастық, өзара түсіністік, шыдамдылық, эстетикалық талғам, оптимизм, педагогикалық қиял, киім үлгісі, икемділік жатады. қимыл-қозғалыс, сөйлеу, сөздік байлығы, басқа да құралдар.

Мұғалімнің кәсіби дамуы – кәсіби құзіреттілігін үнемі жетілдіріп отыруды талап ететін ұзақ процесс. Мұғалім өзінің барлық іс-әрекеті барысында оқу міндеттерін шеше отырып, білім алады, әдістемелік базаны жетілдіреді. Бірақ бейнені қалыптастыру ұзақ және күрделі процесс, өйткені ол эмоционалды компонентті қамтиды.

Педагог имиджінің маңызды құрамдас бөлігі мұғалімнің оқушыларға әсері мен соңғысының мұғалімге деген көзқарасынан көрінетін бедел. Имиджі биік ұстаз өзінің мінез-құлқы, жүріс-тұрысы, сөзі, жеке өнегесі, бейтарап мінез-құлқы, кәсіби ар-ожданы, жауапкершілігі арқылы оқушыларға әсер етеді.

Бүгінгі таңда мұғалім есеп беріп, ақпарат беріп қана қоймайды: оған жеке тұлғаның құндылық жүйесін қалыптастыруда, оның ақпараттық ортада бағдарлануында эдвайзер, фасилитатор қызметі жүктелген. Осы салмақты да жауапты миссияны жүзеге асыру үшін мұғалім тек кәсіби құзіреттілікке ие болу ғана емес, сонымен қатар парасатты, жан-жақты білімді, қоғамдық және мәдени тұрғыдан жан-

жақты хабардар болуы, жоғары коммуникативті қасиеттерді, педагогикалық техниканы меңгеру, педагогикалық техниканы меңгеру, педагогикалық техниканы меңгеру, ұстаздық іс-әрекетті меңгеру, ұстаздық іс-әрекетті меңгеру қажет. сөйлеу мәдениетін, педагогикалық әсер ету құралдарын меңгерген, рухани байлыққа, сұлулыққа, адамгершілік қасиеттерге ие.

Мұғалім кәсіби іс-әрекет барысында ішкі дүниесінің байлығы, рухани сұлулығы, сүйкімділігі, адамгершілігі, өз ойын эмоционалды, әсерлі және нанымды жеткізе білуі, түйсігі арқасында беделге ие болғанымен, өзіндік бейнесін жасайды: мұның бәрі көпшілік және кәсіптік қызметті өнімді орындау.

Мұғалімнің бейнесі ол өзі туралы тікелей немесе әдейі жасаған көрнекі әсер ретінде анықталады [7].

Педагогика ғылымында бейнені классификациялаудың әртүрлі тәсілдері бар. Атап айтқанда, функционалдық көзқарасқа сәйкес кескіннің келесі түрлері бөлінеді:

- тұлғалық – мұғалімнің ішкі ерекшеліктері мен ерекше даралық қасиеттеріне байланысты бейнесі;

- кәсіби – кәсіби сапаларымен айқындалатын педагог бейнесі;

- қалаулы – мұғалім ұмтылатын бейне;

- айна бейнесі – оған сәйкес келетін кескін

- өзіндік бейнесі;

- корпоративтік – мектеп, университет, факультет имиджі және т.б.

Кескін басқа параметрлер бойынша да жіктеледі. Мысалы, имидждің жоғарыда аталған түрлері (жеке, кәсіби, корпоративтік) жағымды да, жағымсыз да болуы мүмкін.

Мұғалім бейнесін жасау – ұзақ және күрделі процесс. Оның тиімділігі жеке тұлғаның өзіндік түсінігін қалыптастырудың алғы шарттарына, шарттарына, ерекшеліктеріне және технологияларына және өзара тәуелді және өзара байланысты басқа факторларға байланысты. Мұғалімнің имиджін қалыптастыруда қазіргі мұғалімнің өзіндік концепциясы ерекше маңызға ие[8].

Мұғалімнің имиджі үшін педагогикалық технология саласындағы дағдыларды меңгеру ғана емес, сонымен қатар басқа да арнайы дағдылар мен дағдыларды (перцептивті, рефлексиялық, суггестивті, эмпатиялық және т.б.) түсіну маңызды екенін ескеріңіз. Қазіргі заманғы мұғалімнің бейнесі оның нақты мінез-құлқы негізінде де, студенттердің, әріптестердің және педагогикалық процестің басқа қатысушыларының ол туралы құндылық пікірлері мен ойларының әсерінен де жасалатынын атап өтеміз. Бұл тұрғыда, біздің ойымызша, педагогикалық тактің мәнін, оның құрамдас бөліктерін, принциптері мен көріну шарттарын және т.б. түсінудің маңыздылығын бағаламау керек.

Оқытушының кәсіби-педагогикалық қызметін ақпараттық технологиялар арқылы өзгерту оның жаңа дизайн бойынша толықтай қайта құрылуына әкеледі, нәтижесінде мұғалімнің мәртебелік рөлі "ментор" позициясынан "фацилитатор" позициясына ауысады, яғни оқу процесінің басқа қатысушыларымен тең, оның негізгі мақсаты ұйымдастыру болып табылады, оның барысында, оның ішінде үнемі жаңартылып отыратын ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануды ескере отырып үйлестіру және көмек көрсету. Алайда, мұғалімнің позициясы, оның рөлдік мәртебесінің "тар" дидактикалық педагогикалықтан "кең" – әлеуметтік-педагогикалық мәртебеге ауысуы тұрғысынан мектептегі оқытуды демократияландыру мен реформалаудың әртүрлі процестеріне қарамастан, жаңашыл мұғалімнің, реформатор мұғалімнің ұстанымы жаңа ақпараттық технологиялар ұсынатын мүмкіндіктердің әсерінен өзгереді.

Бүгінгі таңда жалпы парадигма деңгейінде жаңа технологиялар оқытуды түрлендіруге және оқу мүмкіндіктерін жақсартуға мүмкіндік беретін бірқатар мүмкіндіктер беретіні әдетте түсінікті. Сондай-ақ технологияны дұрыс пайдалану мұғалімдерге оқушылардың оқуының тиімділігін арттыру арқылы кәсіби тұрғыдан табысты болуға көмектесетіні айтылады. Оқыту ортасына АКТ-ны кіріктіру әдістемесіне байланысты, мұғалімнің жұмысына әсер ету және, дәлірек айтсақ, оның кәсіби-педагогикалық қызметіне қойылатын талаптардың өсуі емес, өзгеруіне байланысты кейбір сұрақтар бар. Әрине, әлеуметтік білім беру мекемесі ретінде қазіргі мектепте болып жатқан білім беру үдерістеріне АКТ-ны енгізу мұғалім мен оқушының дәстүрлі мәртебесін өзгерте алады және өзгертеді десек қателеспейміз [9].

Олай болса, қазіргі мұғалімнің кәсіби бейнесі күрделі психологиялық-педагогикалық құбылыс, сондықтан келешекте жеке құбылыс ретінде де, ұжымдық бейнені жасау құбылысы ретінде де жан-жақты зерттеуді қажет етеді. Қазіргі заманғы мұғалімнің имиджін зерттеудің келешегін біз имидждің әлеуметтік сұранысқа ие түрлерін қалыптастырумен және ғылыми-тәжірибелік дамуымен тығыз байланысты тәжірибелер контекстінде имиджді қалыптастыратын нақты қызмет салаларын тереңдетіп зерттеуден көреміз. кескіннің белгілі бір түріне арналған ұсыныстар. Сондай-ақ мұғалімнің өнімді имиджінің педагогикалық шарттарын ерекшелеу алгоритмін құруды, имидждің динамикалық аспектілерін зерттеуді перспективалы деп санаймыз, ол мұғалімге білім беру мен кәсіби іс-әрекеттің әртүрлі кезеңдерінде қажетті құралдармен қамтамасыз етеді.

Демек, қазіргі мұғалімнің кәсіби бейнесі күрделі психологиялық-педагогикалық құбылыс, сондықтан да тұлғалық құбылыс ретінде де, ұжымдық бейнені жасау құбылысы ретінде де келешекте жан-жақты зерттеуді қажет етеді.

Қазіргі заманғы мұғалімнің имиджін зерттеудің келешегін біз имиджді қалыптастыратын қызметтің нақты салаларын тереңдетіп зерттеуде әлеуметтік сұранысқа ие имидж түрлерін қалыптастырумен және ғылыми-тәжірибелік дамуымен тығыз байланысты тәжірибелер контекстінде көреміз. кескіннің белгілі бір түріне арналған ұсыныстар. Сондай-ақ мұғалімнің өнімді имиджін педагогикалық шарттарын ерекшелеудің, бейненің динамикалық аспектілерін зерттеудің алгоритмін құруды перспективалы деп санаймыз, ол мұғалімге білім беру мен кәсіби іс-әрекеттің әртүрлі кезеңдерінде қажетті құралдармен қамтамасыз етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Боулдинг К. Э. Экономическая наука и социальные системы // Панорама экономической мысли конца XX столетия. Под ред. Д. Гринауэя, М. Блини, И. Стюарта. Пер. с англ, под ред. В. С. Автономова. Том 2. СПб.: Экономическая школа. 2012.
2. Берг П. Поддай себя! Эффективная тактика улучшения вашего имиджа / Пер. с англ. Т.А. Сиваковой. – М.: Амалфея, 2017. – 208 с.
3. Власова Н.Н. Проснешься боссом: справочник по психологии управления. – Новосибирск: Фирма «Экор», 2013. – 214 с.
4. Ананьев С.Е. Формирование имиджа руководителя в государственной службе. – М.: Наука, 2016. 180 с.
5. Шепель В.М. Имиджелогия: Секрет личного обаяния. – М.:ЛИНКА-ПРЕСС, 2017. –168 с.
6. Калюжный, А.А. Психология формирования имиджа учителя / А.А. Калюжный. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2004. – 222 с. с.123
7. Гуревич П.С. Приключения имиджа, М.: Искусство, 1991. – 221 с.
8. Сергеев И.С. Основы педагогической деятельности. – М.; СПб: Питер, 2004. – 316 с.
9. 6. Адольф В.А., Захарова Т.В. Формирование учебно-познавательной компетентности учащихся в процессе освоения геометрии // Сибирский педагогический журнал. 2012. №1. С. 111-118.

УДК 37

ТРАНСФОРМАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ: ВЫЗОВЫ, РЕАЛИИ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Уразбаева Гульсн Шиндаулетовна
учитель математики
guls_ura@mail.ru

Сакауова Улболсын Жапарғалиевна
учитель истории
sakauovaulbolsyn@mail.ru

Демидова Любовь Викторовна
учитель географии

КГУ «Общеобразовательная школа
имени Б.Майлина отдела образования района Б.Майлина»
Управления образования акимата
Костанайской области
с.Әйет
lubov_18_90@bk.ru

Аңдатпа

Мақала қазіргі мектептегі мұғалімнің миссиясы және қоғам мен жалпы педагогикалық ғылымның дамуымен мұғалімнің жеке басының өзгеруі мәселесіне арналған. Мақалада қазіргі білім берудегі өзгерістердің ерекшеліктері қарастырылады. Цифрландыру кезіндегі білім беру процесінің негізгі сипаттамасы берілген, қазіргі білім беру жағдайында қолданылатын білім беру технологиялары және олардың оқыту мен оқуға әсері сипатталған. Soft skills және hard skills дағдыларын салыстыру жүзеге асырылады. Педагогты трансформациялау қажеттілігі өзектендіріледі, қазіргі педагогтың негізгі құзыреттерінің тізімі ұсынылады.

Білім беру процесіне заманауи ақпараттық-білім беру құралдарын енгізудің жетекші рөлі атап өтілді.